

Adıyaman Turizmi: Deprem Özelinde Paydaş Görüşü

Seçkin Kodal

ÖZET

Deprem bir bölge için yaşam dinamiklerini derinden etkileyen bir doğa olayıdır. Zaman olarak öngörülemeyen depremler başta insan hayatı olmak üzere, sosyal yaşamın beslendiği birçok unsuru derinden sarsan bir gerçeklik barındırmaktadır. Bu unsurlardan biri de küresel yapının öncü sektörlerinden turizmdir. Kırılgan doğasına bağlı olarak turizm, doğal afetlerden en çok etkilenen sektörlerden biri olmaktadır. Bu çalışmada 6 Şubat Kahramanmaraş merkezli depremlerden en çok etkilenen illerden biri olan Adıyaman özelinde turizm ve deprem etkileşimi irdelenmiştir. Çalışma kapsamında konusundan uzman 10 sektör temsilcisiyle yüz yüze mülakat yapılmış ve elde edilen bulgular ışığında sonuç ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelime: Deprem, Turizm, Adıyaman, Paydaşlar

Gönderilme Tarihi: 19.01.2024; Kabul Tarihi: 07.03.2024. Araştırma Makalesi

Adıyaman Tourism: Stakeholder Opinions on Earthquake

ABSTRACT

An earthquake is a natural event that deeply affects the life dynamics of a region. Earthquakes, which cannot be predicted in time, have a reality that deeply shakes many elements that nourish social life, especially human life. One of these elements is tourism, one of the leading sectors of the global structure. Due to its fragile nature, tourism is one of the sectors most affected by natural disasters. In this study, the interaction between tourism and earthquakes was examined specifically in Adıyaman, one of the provinces most affected by the February 6 Kahramanmaraş-centered earthquakes. Within the scope of the study, face-to-face interviews were conducted with 10 industry representatives who are experts in their fields, and conclusions and suggestions were presented in the light of the findings.

Keywords: Earthquake, Tourism, Adıyaman, Stakeholders

Submitted: 19.01.2024; Accepted: 07.03.2024. Research Paper

Giriş

Afetin vurduğu coğrafyalardaki yapıların, ekonomilerin ve çevrenin tahrip olması dikkat çekici bir tablo ortaya koymuştur. Açıkçası bir felaketin ardından mikro ve makro ölçekte ekonomik toparlanmanın nasıl gerçekleşeceğine ilişkin tartışma küresel düzeyde hem politika yapıcıların hem de akademisyenlerin dikkatini çekmektedir. Bu paydada turizm dünyanın en hızlı büyüyen sektörlerden biri olup, istihdam fırsatları yaratma, gelir sağlama, altyapı yatırımlarını artırma, vergi gelirlerini artırma ve bütçe açığını azaltma gibi ciddi ekonomik faydalar sağlamaktadır. Bu ayrımda, felaketten etkilenen turistik bölgeler için giderek artan sayıda politika yapıcı, turizm gelişimini ekonomik toparlanmayı teşvik edecek stratejik bir dinamo olarak görmektedir (Zhang ve Cheng, 2019). Bununla birlikte ekonomik açıdan böylesi önemli bir sektörün özellikle doğal afetlere karşı hassas yapıda olduğu da bilinen bir gerçektir (Zhang vd., 2021). Açıkçası, son elli yıldır turizm bu tür felaketler sıklıkla yüzleşmekte ve çok az turistik destinasyon tamamen bu tür felaketlerden yara almamaktadır. Bu gerçekler küresel turizm endüstrisinin gelişimine ağır bir gölge düşürürken diğer yandan birçok turist, ziyaret etmeyi planladıkları turistik mekanların ve destinasyonların emniyet ve güvenliğinden endişe etmektedir (Ma vd. 2020).

Bu çalışma, deprem ve turizm etkileşimini Adıyaman özelinde ele almaktadır. Adıyaman, 6 Şubat Kahramanmaraş merkezi depremlerde en çok hasar alan iller arasında yer almıştır. Elbette bu durum şehrin rutin yaşam akışını oldukça olumsuz etkilemiş, bireyden topluma uzanan bir yelpazede derin yaralar açmıştır. Depremi etki alanlarından biri de bölge turizmi olmuş ve başta turizm çalışanları olmak üzere birçok turizm bileşeni olumsuz etkilenmiştir. Araştırma kapsamında bahsi edilen bu etkileri daha iyi kavrayabilmek için sektör temsilcilerin oluşan kişilerle yüz yüze mülakatlar gerçekleştirilmiş, elde edilen bulgular eşliğinde sonuç ve öneriler sunulmuştur.

Bir Doğa Gerçeği: Deprem

Dünyanın varoluşundan bugüne, sismik yönden hareketli olan bölgelerde depremlerin belirli periyotlarda meydana geldiği ve bunun sonucunda da milyonlarca insanın ve yaşam alanlarının yok olduğu görülmektedir. Açıkçası konumlandığı coğrafya kıstasında, depremle sürekli yüzleşen bir doğaya sahip olan Türkiye’ de tarih boyunca gerçekleşen depremlerin etkisini derinden hissetmiştir (İşçi, 2008; Görgeç, 2023). 1939’da Erzincan’da, 1999’da Gölcük’te, 2013’te Van’da, 2020’de İzmir’de ve toplamda 13 milyon insanın yaşadığı 11 kenti etkileyen 6 Şubat 2023 tarihli Kahramanmaraş merkezli depremlerde bu gerçek çarpıcı bir şekilde gözlemlenmiş ve söz konusu depremlerden sonra çok sayıda can kaybı yaşanmış, binalar yıkılmış, altyapı ve ulaşım sistemleri ciddi hasarlar almıştır (İrdem ve Mert, 2023).

Öte taraftan deprem olayı, doğal afetlerin sosyal boyutlarına özgü derin kavrayışlar sunarak toplumların deneyimlerini şekillendiren sosyal, kültürel ve siyasi faktörlerin karmaşık etkileşimini işaret etmektedir. Bu gerçek teorik paydada fiziksel yıkımının ötesine geçerek insanların afetlerle nasıl başa çıktıklarını, hükümetlerin ve kurumsal yapıların tepkilerini ve olası uzun vadeli sosyal, siyasal ve ekonomik dönüşümleri anlamayı ve bu süreçte yer alan unsurların etkileşimini keşfetme imkânı sunmaktadır (Erdoğan, 2023).

Deprem ve Turizm Etkileşimi

Turizm, sahip olduğu sosyo-ekonomik dinamikler ile farklı kültürleri aynı paydada buluşturan küresel bir faaliyettir. Dünyanın en hızlı gelişen sektörlerinden bir olan turizmin kronik sorunlarından biri de mikro ve makro ölçekte yaşanan krizlerdir. Bu krizler sektörü olumsuz yönde etkilerken, dünyanın herhangi bir coğrafyasında meydana gelen olaylar dolaylı olarak tüm turizm faaliyetlerini etkileyebilmektedir (Ayman, 2001). Bener şekilde herhangi bir turistik destinasyon doğal veya insan kaynaklı felaketlerden kolaylıkla etkilenmektedir. Bu felaketler sadece turistlerin destinasyon imajını ve deneyimlerini etkilemekle kalmamakta aynı zamanda ekonomide de öngörülemez bir değişime de neden olabilmektedir (Min vd., 2020). Bu ayrımda, tahmin edilmesi zor ve aniden gelişen krizler, turizm sektörü için zorlu bir bariyerdir. Küresel düzeyde yaşanan terör olayları, savaşlar, salgınlar ve doğal afetler başta turizm olmak üzere çok boyutlu etkilere sahip olmaktadır (Doğruol, 2021).

Anlaşılabileceği üzere doğal afetlerin turizm gibi hassas ve kırılgan bir sektörü etkilemesi kaçınılmazdır. Özellikle deprem gibi yıkıcı ve nüfuz alanı geniş doğal afetlerin turizm üzerindeki etkisi geniş olup, bu etkiler doğrudan-dolaylı ve ikincil (uyarılmış) etki olmak üzere üç boyutta değerlendirilebilmektedir. Doğrudan etkiler, depremin yıkıcı gücünün turizmin arz kaynakları üzerindeki etkisini ifade ederken, dolaylı etkiler deprem kaynaklı turizm harcamalarında görülen azalmaları veya iş akışında yaşanan kesintileri; uyarılmış etkiler ise turizm için öngörülen yatırım fırsatlarına ket vurulmasını ifade etmektedir (Karadeniz, 2023).

Depremler yarattıkları yıkım ve kayıpların etkisiyle bir bölgedeki turizm endüstrisini ciddi şekilde etkileyebilmektedir. Depremi takip eden süreçlerde ise çok sayıda turist in tahliye edilmesi veya ülkeden ayrılması söz konusu olurken sonraki aşamalarda ileri rezervasyonlarda dramatik düşüşler yaşanabilmektedir (Beirman vd., 2018).

Tablo 1. Turizm ve Deprem Etkileşimi: Örnek Çalışmalar

Yazar(lar)	Çalışma	Odak	Değerlendirme
Huang and Min (2002)	Earthquake devastation and recovery in tourism: the Taiwan case	Çalışmanın odak noktası Tayvan turizminin deprem krizinden tamamen çıkıp çıkmadığını değerlendirmektir.	Depremler meydana geldiğinde hükümetin politika ve tutumları toparlanma sürecinde hayati bir rol oynamaktadır. Hükümet, turistlerin seyahat arzusunu artırmak için daha fazla tanıtım yapmak üzere daha fazla adım atmalıdır.
Henderson (2015)	The Great East Japan Earthquake and Tourism: A Preliminary Case Study	Çalışma, doğal afetlerin turizm endüstrisini nasıl etkilediğini ele alırken diğer yandan endüstrinin hem kırılmağını hem de dayanıklılığını ortaya koyan ve uzun vadeli çevresel sonuçlara yol açan çoklu krizlere dair bir vaka çalışmasına odaklanmaktadır.	Çevresel, ekonomik, sosyo-kültürel ve politik faktörler turizmin doğal afetler karşısında kırılmağını artırabilir; belirli türdeki krizlere yatkın hale getirebilir, toparlanmayı engelleyebilir veya bütün bu olumsuz olayla karşısında dirençli olmayı kolaylaştırabilir. Turizmin açık bir sistem olması ve çeşitli alanlarda ortaya çıkan şoklara maruz kalan konumu önemli olup, sahip olduğu kırılma güçlüğü aynı zamanda sektörün dayanıklılığı ile dengelenebilir. Dayanıklılık ise tıpkı kırılma güçlüğü gibi ilgili bölgedeki koşullar tarafından belirlenmektedir. Doğal afetlerin yol açtığı turizm krizleri, yeni iş çözümleri arayışına ilham vermenin yanı sıra, çevre yönetiminde de yeniden düşünmeye teşvik etmelidir.
Yang, Chen and Wang (2008)	Impact of the Wenchuan Earthquake on Tourism in Sichuan, China	Çalışmanın odak noktası, depremin vurduğu bölgelerde turizmin işleyişini ve sürdürülebilirliğini çeşitli şekillerde etkilediğine dair ampirik bulguları özetlemektir.	Büyük depremlerin yarattığı hasarlar turizmin gelişimini uzun vadede etkileyecektir. Sonuç olarak turizm, potansiyeli olan bölgelerde en iyi alternatiflerden biri olarak ilgiyi hak etmektedir. Özellikle de depremden etkilenen bölgelerde turizmi kurtarmak, canlandırmak ve yeniden inşa etmek için, farklı düzeylerdeki hükümet yetkilileri uzun süren kayıpları en aza indirecek etkili önlemler almalıdır.
Mazzocchi and Montini (2001)	Earthquake Effects on Tourism in Central Italy	Çalışma, 26 Eylül 1997'de Orta İtalya'nın Umbria bölgesini vuran depremin turist akışı üzerindeki etkisinin ekonomik değerlendirmesine yönelik bir yaklaşıma odaklanmaktadır.	Depremlerin merkez üssüne bağlı olarak kimi bölgeler turistik açıdan daha çok etkilenebilmekle birlikte, bölgenin sahip olduğu tarihi ve kültürel değerlerin yeniden vurgulanması ve medyanın bu vurguda oynadığı rol önemlidir. Ayrıca depremsel etkilere göre bölgelerin fonlanması ve yeniden ekonomik değerlemelerin yapılması önemlidir.
Chan,, Nozu, and Cheung (2020)	Tourism and natural disaster management process: perception of tourism stakeholders in the case of Kumamoto earthquake in Japan	Çalışma, Nisan 2016'da Japonya'nın Kumamoto ilinde meydana gelen deprem örneğinde turizmin afet aşamalarındaki rolünün bir strateji olarak araştırılmasına odaklanmaktadır.	Turizm endüstrisi afetin aşamaları boyunca farklı katkılarda bulunur ancak esas olarak turistler için bilgi sağlama, iletişim ve acil konaklama olanakları açısından önemlidir. Turizm; bilgi toplama, afetlerde deneyim öğrenme, kurumsal reform ve sürdürülebilir turizm gelişimi stratejisi ve afet sonrası destinasyon pazarlamasında çok önemlidir.

Adıyaman

Adıyaman, Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan bir tarih ve kültür kenti olup, farklı medeniyetlerin kök saldığı bir coğrafyada konumlanmaktadır. Şehir UNESCO Dünya Kültür Mirası listesinde bulunan Nemrut Dağı Milli Parkı'na da ev sahipliği yaparken, doğa ve tarih paydasında önemli potansiyeller barındırmaktadır (Yılmaz ve Çalışkan, 2015; Ukav, 2010).

Adıyaman turizm çatısı altında önemli potansiyeller barındırmasına rağmen, bu potansiyeli yeterli düzeyde somut düzleme taşıyamadığı ve bu ekseninde sosyo-kültürel, ekonomik ve toplumsal yaşadığı görülmektedir (Yılmaz ve Çalışkan, 2015). Nitekim konu ile ilgili yapılan bir araştırmada, şehirde turizmin önündeki en önemli engellerin başında yerel yönetim, yatırım, ulaşım ve tanıtım gibi konular gelmiştir (Çalışkan ve Yeşilyurt, 2020).

Depremın Gölgesinde: Adıyaman Turizmi

Depremlerin sektörleri etkilediği yadsınmak bir gerçektir (Görgen, 2023). Özellikle 6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen ve büyüklüğü 7,7'yi bulan deprem sonrasında Kahramanmaraş dahil 11 ilde birçok yıkım ve kayıplar yaşanmış (Yamamoto ve Altun, 2023) ve Adıyaman depremin ağır bilançosuna sahip iller arasında yer almıştır. Kadim tarihten günümüze depremlerin çoğu kez ciddi yaralanmalara, ölümlere ve ruhsal hasarlara neden olduğu yaygın şekilde gözlemlenen bir gerçektir. Yalnızca bu gerçek bile deprem sonrası süreçte oluşan tablonun iyi yönetilmesini zorunlu kılmaktadır (Yıldız ve Akkoyun, 2023).

Depremden büyük ölçekli etkilenen Adıyaman'ın deprem öncesi turizmin gelişimi göz önünde bulundurulduğunda şehrin, antik kentleri, tarihi yapıları, bozulmamış doğası, kültür ve inanç mozağı ve otantik yaşamıyla turistik değeri oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Nihayetinde ise mevcut turizm potansiyelinin beklenen düzeyde henüz somutlaşmadığını belirtmek gerekmektedir (Çalışkan ve Dedeoğlu, 2021). Ancak deprem sonrası tabloya bakıldığında ne yazık ki şehrin diğer yapılarında olduğu gibi tarihi ve yerel dokusunu oluşturan kültürel unsurlar da hasar görmüştür (Çambay, 2023).

Yöntem

Bu çalışma deprem ve turizm etkileşimi özelinde Adıyaman turizmin yeniden yorumlanmasına odaklanmaktadır. Kapsamı ve incelenme şekli itibarıyla böyle bir etkileşimin sosyolojik çıkarımlara ve gözleme dayalı görüşlere ihtiyacı bulunmaktadır (Çalışkan ve Dedeoğlu, 2021). Bu bağlamda veri toplamak amacıyla yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde katılımcılara, depremden etkilenme boyutu ve deprem sonrası süreç olmak üzere iki temel soru yöneltilmiştir. Esnek bir veri toplama yöntemi olan yüz yüze mülakatlar ile çalışma konusunda etkileşimli cevaplar alınabilmiştir (De Leeuw, 1992 ve Güven, 2006). Belirli yönetim kademesinde yer alan sektör temsilcilerinde oluşan toplamda 10 kişiyle birebir görüşmeler yapılmış ve her görüşme 30 dakika ile 1 saat arasında sürmüştür. Görüşmeden elde edilen veriler betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiş ve aslına sadık kalınarak betimlenmiştir (Kümbetoğlu, 2008; Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Bulgular

Depremden Etkilenme Boyutu

Deprem felaketleri, olaydan ciddi şekilde etkilenmeyen bölgelerde bile çoğu zaman bir turist sayısını azaltabilmektedir. Genel söylemle deprem felaketinden sonra turist sayısında ciddi azalmaların olması beklene

bir sonuç olmaktadır (Nishimura vd., 2013). Nitekim depremden etkilenme boyutu ile ilgili genel kanı, bölge turizminin deprem nedeniyle doğrudan kısıtlandığı olmuştur. İki katılımcı konuyla ilgili şu görüşleri belirtmiştir:

“2023 yılında yapılması planlanan tüm sosyal, kültürel, sanatsal ve spor faaliyetlerine ara verilmiştir. Bu iptaller il içerisinde yerli turizm hareketlerinin doğrudan kısıtlanmasına neden olmuştur.”

“Şehirde sadece turistik faaliyetler değil, normal hayat bitme noktasına gelmiştir. Kısıtlı olan turizm faaliyetleri sıfıra inmiştir. Uçuşlar uzun bir süre tek taraflı yapılmıştır. Tüm turlar, seferler, planlanmış olan etkinlikler iptal edilmiştir.”

Konuyla ilgili önemli bir detay da depremin yıkıma uğrattığı turizm işletmelerinin neden olduğu olumsuz imaj olmuştur. Nitekim şiddetli depremlerden sonra depremin gerçekleştiği bölgedeki öncelikli sorunlar arasında turistik imaj ve ziyaret motivasyonu yer almaktadır (Tang, 2014). Bu noktada bir otel yöneticisi şu ifadelerde bulunmuştur:

“Deprem sırasında yıkılan ve birçok kişinin ölümüne yol açan bazı otel işletmelerinden dolayı il içerisindeki bulunan tüm otel işletmeleri zor durumda kalmıştır.”

Depremin neden olduğu imaj kaybı konusunda başka bir katılımcı benzer yönde bir görüş belirtmiştir:

“Açıkgası turistlerin gözünde ciddi bir güven kabına uğradık. Turistik altyapılar ve tesisler hasar gördü. Sektörle ilgili pazarlama ve reklamlar da bitme noktasına geldi.”

Depremin bölge turizminde yarattığı en büyük etkiler anlaşılacağı üzere güven ve imaj konusunda olmuştur. Benzer düzlemde bu durum söz konusu etkileri fiziki etkilerden öteye yani psikolojik bir boyuta taşımıştır. Ne var ki deprem deneyimin önemli bir sonucu da psikolojik boyutlarda belirlemektedir (Prizmić-Larsen, 2023).

“6 Şubat depremi sonrası en önemli sorun konaklama sıkıntısı olmuştur. Özellikle de medyaya da yansıyan bir otelinin depremde yıkılmasından dolayı potansiyel turistlerde güvensizlik duygusu oluşturmuş ve kaygı düzeylerini arttırmıştır.”

“Şehrin hala bir hayalet şehir gibi görünmesi, enkazların kaldırılmaması, her yerde enkaz yığınlarının olması da gelen yerli yabancı tüm turistlerin psikolojisini olumsuz etkilemektedir.”

Araştırma sürecinde ortaya çıkan önemli bir boyut da bölgeye özgü değerleri temsil eden unsurların zarar görmesi olmuştur.

“Maalesef dini turizm açısından önem arz eden tarihi camilerimiz ya yıkıldı ya da hasar gördü. Diğer yandan gastronomi turizmi açısından yöresel lezzetlerin bulunduğu restoren ciddi hasar aldı. Önemli bir nokta da ilde turizm faaliyetlerine katkı sağlayan tarihi çarşı ve diğer alışveriş mekanları yıkıldı.”

Deprem Sonrası Süreç

Deprem sonrası süreç, yeniden inşa ve yapılandırmayı işaret etmektedir. Özellikle kaybedilen güvenin ve hasar alan imajın yeninde kazanılması öncelikli konular arasında yer almıştır. Bu paydada bir işletmeci ve bir yönetici şu ifadeleri söylemiştir:

“Gerek Adıyaman gerekse çevre illerde hızlı bir şekilde enkaz kaldırma çalışmalarının tamamlanıp, şehirlerin tekrar eskisinden daha modern bir yapıya kavuşması hızlandırılmalıdır. Depremün olumsuz izlerinin bir an önce silinmesi gerekmektedir. Bu sayede tekrar turizm potansiyelini kullanabilir duruma gelecektir.”

“Şehir içerisinde hasar gören tüm konaklama işletmeleri ciddi bir güçlendirmeye veya yeniden yapılmaya ihtiyaç duymaktadır. Bu sayede konaklamak isteyenler güven içerisinde kalabileceklerdir.”

Yapılan görüşmelerde, önemli bir detay da yerel halka destek verilmesi, diğer illerle iş birliği içinde olunması gerekliliği olmuştur.

“Öncelikle depremden yara almış yerel halkın sosyo-ekonomik ve psikolojik olarak desteklenmesi gerekmektedir. Yine depremden az etkilenen Şanlıurfa gibi illerle iş birliği içinde olmak ve orada konaklayan turistlerin günübirlik Adıyaman’a gelmesini sağlamak önemlidir.”

Konuyla ilgili katılımcılardan biri depremden sonraki süreçte alınması gereken öncül ve acil bir eylem planından bahsederek farklı bir yaklaşım sergilemiştir.

“Yeni otellerin tekrar inşaat edilmesi zaman alacağından bu dönem içerisinde ev pansiyonculuğunun geliştirilmesi ya da acil bir şekilde bungalov ya da prefabrik konaklama olanaklarının geliştirilmesi talebin canlanmasını sağlayabilir.”

Depremden etkilenme boyutunda olduğu gibi, depremden sonraki süreçte de psikoloji önemli bir kavram olarak öne çıkmıştır. Bu bağlamda bir yönetici ve bir işletmeci konuya şu şekilde yaklaşmıştır:

“Turizm sektöründe çalışan personele destek verilmesi psikolojik açıdan fayda sağlayacaktır. Yine hem halkın psikolojisinin düzelmesi hem de turizm hareketlerine katkı sağlaması açısından büyük çadırlarda yöresel lezzetler adı altında festivallerin düzenlenmesi faydalı olacaktır.”

“Turistik faaliyetlerin arttırması için kampanyalar düzenlenmesi ve yerel esnafa destek verilmesi gerekmektedir.”

Deprem sonrası süreçte elbette en önemli payda toplumsal iyileşme ve normalleşme olmaktadır (Wang vd., 2000). Bu noktada bir yönetici şu düşünceleri öne sürmüştür:

“Sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere dönülmenin önü açılmalıdır. Maddi manevi ciddi hasar almış bir toplumun yaralarını sarabilmek için toplumu olumlu etkileyebilecek etkinlikler düzenlenmelidir. Tiyatro ve sanatsal faaliyetler bunların en önde gelenleridir.”

Sonuç ve Öneriler

Dünya genelinde yaşanan büyük ölçekli depremler nedeniyle milyonlarca insan evsiz kalmış, çok sayıda bina tamamen yıkılmış; otoyollar, su kaynakları, kanalizasyon, gaz ve enerji sistemleri tamamen yok olmuştur (Yang vd., 2011). Bu ekseninde son yaşanan gelişmeler de depremlerin turizm üzerindeki yıkıcı etkisini açıkça ortaya koymaktadır. Felaket yaratan bir depremin meydana gelmesinin ardından turizmle ilgili kuruluşlar ve destinasyonlar, ziyaretçi sayısının azalması ve gelirlerin düşmesi gibi zorluklarla karşı karşıya kalarak özellikle zor bir duruma düşmektedir. Elbette turistik destinasyonların, istenmeyen böyle bir duruma karşı işlevsel ve eyleme dönük planlara sahip olmaları bu tür zorluklarla daha iyi başa çıkabilme noktasında önemli görünmektedir (Tsai ve Chen, 2010).

Bu çalışmada, deprem ve turizm etkileşimi incelenmiş ve konu ile ilgili sektörel paydaşlarla yüz yüze mülakat uygulaması gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler depremden etkilenme boyutu ve deprem sonrası süreç olmak üzere iki ana başlıkta sınıflandırılmıştır. Mülakattan elde edilen bulgulara göre, depremin en önemli etkisi imaj ve güven boyutunda gözlemlenmiştir. Buna göre, deprem kaynaklı yıkılan turizm tesisleri/binaları ciddi bir güven sorunu oluşturmuştur. Bağlı olarak bu durum turistlerde bir güven sorunu oluşturmuştur. Diğer yandan şehrin özgün değerlerini temsil eden tarihi mekanların ve işletmelerin zarar görmesi Adıyaman turizmini yapısal olarak etkileyen diğer olumsuz faktörler olarak belirlemiştir. Deprem sonrası süreçte ise genel görüşler bölgenin yeniden inşa ve yapılandırılmasını işaret etmiştir. Benzer ekseninde bir an önce hasar gören yapıların tamiri ya da yeniden inşası önemli görülürken, bölge esnafına destek verilmesi, diğer illerle iş birliğine gidilmesi başlıca öneriler arasında yer almıştır.

Yukarıda bahsedilen gerçekler özelinde anlaşılacağı üzere, bir bölgede yaşanan doğal afetler, ülkemizde can ve mal kayıplarına yol açarken diğer yandan hayatın olağan akışına ciddi oranda ket vurmaktadır. Bu durum esasen afet öncesi alınması gereken tedbirlerin ne kadar önemli olduğunu gözler önüne sermektedir. Bu ekseninde, sonraki süreçlerde acil eylem planlarının yapılması, ekonomik tedbirlerin alınması, ileri bina yapım teknolojilerinin kullanılması ve sigortacılık faaliyetlerinin yapılandırılması oldukça önemli olup (Dündar, 2023), bu önem aynı zamanda sosyal yaşam dinamiklerinden bağımsız olmayan yaygın etkili bir sektör olarak turizm için de geçerli olmaktadır.

Son olarak deprem sonraki süreçte en önemli faktörlerin başında toplumsal iyi oluş ve huzur gelmektedir. Bu noktada, toplumsal iyi oluşun felaketten ruhsal arınma sürecinin ayrılmaz bir parçası olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Afet sonrası değişen bir yerle orada yaşamak zorunda olan sakinlerin etkileşimlerini anlamak, politika yapıcılara afetin etkilerini saptama ve psikolojik stratejiler geliştirme noktasında daha derin bir anlayış sağlayabileceği öngörülmektedir (Pratağ, vd., 2021).

Kaynakça

- Aymankuy, Ş. Y. (2001). Turizm sektöründe kriz yönetimi. *Balikesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(6), 105-118.
- Beirman, D., Upadhayaya, P. K., Pradhananga, P., Darcy, S. (2018). Nepal tourism in the aftermath of the April/May 2015 earthquake and aftershocks: Repercussions, recovery and the rise of new tourism sectors. *Tourism Recreation Research*, 43(4), 544-554.
- Chan, C. S., Nozu, K., Cheung, T. O. L. (2020). Tourism and natural disaster management process: perception of tourism stakeholders in the case of Kumamoto earthquake in Japan. *Current Issues in Tourism*, 23(15), 1864-1885.
- Çalışkan, C., Yeşilyurt, H. (2020). Problematic of Tourism in Adıyaman: Multidimensional Barriers with a Community Perspective. *Journal of Multidisciplinary Academic Tourism*, 5(1), 55-62.
- Çalışkan, C., Dedeoğlu, B. B. (2021). Human geography and branding in small destinations: A case study of Adıyaman. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 26(2), 109-118.
- Çambay, E. (2023). Damage Assessment of Masonry Structures in Adıyaman Province After Kahramanmaraş Earthquakes (February 6, 2023). *Firat University Journal of Experimental and Computational Engineering*, 2(3), 117-123.
- De Leeuw, E. D. (1992). Data quality in mail, telephone and face to face surveys. *Amsterdam: TT Publikaties*.
- Doğruol, D. (2021). 1990 ile 2021 yılları arasında yaşanan krizlerin Türkiye turizm sektörüne etkileri. *Turizm Ekonomi ve İşletme Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 96-109.
- Dündar, H. Ç. (2023). 6 Şubat Kahramanmaraş Depremlerinin İş Dünyasına Etkileri. *Çevre Şehir ve İklim Dergisi*, 2(4), 262-281.
- Erdoğan, B. (2023). Depremin Sosyolojisi: 6 Şubat Felaketinin Toplumsal ve Kültürel Boyutları. *TRT Akademi*, 8(18), 718-725.
- Görgen, A. (2023). *Türkiye’de Depremlerin Sivil Toplumun Gelişimine Etkileri, içinde Tüm Yönleriyle Depremler ve Etkileri* (Ed. Çetinkaya, E.). Sayfa 1-18. Ankara: Berikan Yayınevi.
- Güven, S. (2006). *Toplumbiliminde Araştırma Yöntemleri* (3.Baskı). Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Henderson, J. C. (2013). The Great East Japan earthquake and tourism: A preliminary case study. *Tourism Recreation Research*, 38(1), 93-98.
- Huang, J. H., Min, J. C. (2002). Earthquake devastation and recovery in tourism: The Taiwan case. *Tourism Management*, 23(2), 145-154.
- İrdem, İ., Mert, E. (2023). Deprem, dirençli kent ve acil afet yönetimi: Türkiye örneği. *Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisi*, 4(2), 241-276.
- İşçi, C. (2008). Deprem Nedir ve Nasıl Korunuruz?. *Journal of Yasar University*, 3(9), 959-983.
- Karadeniz, B.C. (2023). *Deprem ve Turizm İlişkisi, içinde Tüm Yönleriyle Depremler ve Etkileri* (Ed. Çetinkaya, E.). Sayfa 35-60. Ankara: Berikan Yayınevi.
- Kümbetoğlu, B. (2008). *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Ma, H., Chiu, Y. H., Tian, X., Zhang, J., Guo, Q. (2020). Safety or travel: Which is more important? The impact of disaster events on tourism. *Sustainability*, 12(7), 3038.
- Mazzocchi, M., Montini, A. (2001). Earthquake effects on tourism in central Italy. *Annals of Tourism Research*, 28(4), 1031-1046.
- Min, J., Kc, B., Kim, S., Lee, J. (2020). The impact of disasters on a heritage tourist destination: A case study of Nepal earthquakes. *Sustainability*, 12(15), 6115.
- Nishimura, T., Kajitani, Y., Tatano, H. (2013). Damage assessment in tourism caused by an earthquake disaster. *IDRiM Journal*, 3(1), 56-74.
- Prayag, G., Ozanne, L. K., Spector, S. (2021). A psychological wellbeing perspective of long-term disaster recovery following the Canterbury earthquakes. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 63, 102438.
- Prizmić-Larsen, Z., Vujčić, M. T., Lipovčan, L. K. (2023). Fear of COVID-19 and Fear of Earthquake: Multiple Distressing Events and Well-Being in Croatia. *Psychological Reports*, 00332941231156813.

- Tang, Y. (2014). Travel motivation, destination image and visitor satisfaction of international tourists after the 2008 Wenchuan earthquake: A structural modelling approach. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 19(11), 1260-1277.
- Tsai, C. H., Chen, C. W. (2010). An earthquake disaster management mechanism based on risk assessment information for the tourism industry-a case study from the island of Taiwan. *Tourism Management*, 31(4), 470-481.
- Ukay, İ. (2010). Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Katkısı, Adıyaman Örneği. S.Öztürk ve Y.Tosun (Ed.), *II. Ulusal Medeniyetler Kavşağı Adıyaman Sempozyumu Bildiriler Kitabı* (ss.219-235). İstanbul: Adıyamanlılar Vakfı Yayınları.
- Wang, X., Gao, L., Zhang, H., Zhao, C., Shen, Y., Shinfuku, N. (2000). Post-earthquake quality of life and psychological well-being: Longitudinal evaluation in a rural community sample in northern China. *Psychiatry and Clinical Neurosciences*, 54(4), 427-433.
- Yang, W., Chen, G., Wang, D. (2008). Impact of the Wenchuan earthquake on tourism in Sichuan, China. *Journal of Mountain Science*, 5, 194-208.
- Yamamoto, G.T., Altun, D. (2023). Türkiye'de Deprem Sonrası Çevrimiçi Öğrenmenin Vazgeçilmezliği. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 125-136.
- Yang, W., Wang, D., Chen, G. (2011). Reconstruction strategies after the Wenchuan earthquake in Sichuan, China. *Tourism Management*, 32(4), 949-956.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, B., Akkoyun, A. Z. (2023). Deprem Sonrası Psikiyatrik Destek. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 8(2), 817-820.
- Yılmaz, İ. ve Çalışkan, C. (2015). Turizm Potansiyeli Olan Bölgelerde Toplumsal Kapasite Algısı: Adıyaman Örneği, *Journal of Yasar University*, 10 (39), 6555 – 6611.
- Zhang, J., Cheng, L. (2019). Threshold effect of tourism development on economic growth following a disaster shock: Evidence from the Wenchuan earthquake, PR China. *Sustainability*, 11(2), 371.
- Zhang, M., Seyler, B. C., Di, B., Wang, Y., Tang, Y. (2021). Impact of earthquakes on natural area-driven tourism: Case study of China's Jiuzhaigou National Scenic Spot. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 58, 102216.

Etik Kurul Kararı ile ilgili beyan

*Araştırmanız etik kurul **izni gerektiriyorsa**, aşağıdaki bilgileri doldurunuz.*

Lütfen beyanı yaptığınızı belirtmek için kutucuğu işaretleyin.	☒ Yazar(lar) Beyanı: Bu çalışmanın yazarı(ları) olarak, insan katılımcıların yer aldığı çalışmalarda gerçekleştirilen tüm prosedürlerin, kurumsal ve/veya ulusal araştırma komitesinin etik standartlarına ve 1964 Helsinki bildirgesine ve daha sonraki değişikliklerine veya karşılaştırılabilir etik standartlara uygun olduğunu beyan ederim(iz).
--	---

Etik kurul kararı veren kurum	Adıyaman Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu
-------------------------------	--

Etik kurul karar tarihi	05.01.2024
-------------------------	------------

Etik kurul karar sayı no	491
--------------------------	-----

*Araştırmanız etik kurul **izni gerektirmiyorsa**, nedenini aşağıdaki seçeneklerden birini tercih ederek belirtiniz.*

Bu çalışmanın yöntemi için etik kurul izni gerekmemektedir.

Bu çalışmadaki veri toplama süreci 1 Ocak 2020 tarihinden önce gerçekleşmiştir.

Yazar Katkısına İlişkin Bilgi

Yazar(lar) beyanı	☒ Bu çalışmadaki bulunan yazarların katkı oranlarının aşağıda belirtilen şekilde olduğunu beyan ederim(iz).
-------------------	---

1. Yazar katkı oranı	%100
----------------------	------